

Temat lekcji:

Kłamstwo powtórzone tysiąc razy staje się prawdą” – droga od propagandy do ludobójstwa.

Autor:

Katarzyna Ciepłńska-Olejek

1. INFORMACJE WSTĘPNE

Scenariusz jest przeznaczony do realizacji w szkole podstawowej, ponadgimnazjalnej i liceum 4-letnim, na lekcji historii. Zadania zostały przygotowane w taki sposób, aby ułatwić uczniom zwiedzanie i zrozumienie kolejnych elementów ekspozycji „Nieukończone życia”. Wskazane jest przeprowadzenie wcześniej zajęć edukacyjnych dotyczących mechanizmów dojścia Adolfa Hitlera do władzy i polityki wewnętrznej III Rzeszy.

Zajęcia edukacyjne przeprowadzamy po wstępnym zwiedzaniu, ponieważ niezbędne jest wykorzystanie materiału wystawy przy realizacji kolejnych zadań przydzielanych uczniom. Warsztaty przeprowadzamy w sali dydaktycznej na terenie ekspozycji, w której część poleceń uczniowie wykonują stacjonarnie lub rozchodzą się po przydzieleniu zadań celem ich realizacji w oparciu o materiał wystawowy, a następnie wracają omówić rezultaty pracy w grupach.

Scenariusz jest propozycją zajęć warsztatowych, a jego poszczególne elementy można modyfikować celem dostosowania ich do odbiorców lub potrzeb nauczyciela. Scenariusz jest propozycją zajęć warsztatowych, a jego poszczególne elementy można modyfikować celem dostosowania ich do odbiorców lub potrzeb nauczyciela.

- **2. POZIOM EDUKACYJNY**
klasa VIII szkoły podstawowej
klasa I liceum 3-letniego,
klasa IV liceum 4-letniego.
- **3. CZAS TRWANIA LEKCJI**
2x45 minut
- **4. ODNIESIENIE DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ**
- **Etap kształcenia: II**
Cele kształcenia: II.1,3,4,5,
III.1,2,3 Treści nauczania:
XXVII.3, XXXIII.2
- **Etap kształcenia: III zakres podstawowy:**
Cele kształcenia: II.2,4, III.1,2,3,
Treści nauczania: XL.2,4, XLVII.4, XLIX.1,2
- **zakres rozszerzony:**
Cele kształcenia: II.2,4, III.1,2,3
Treści nauczania: XL.2,3, XLIX. 1,2,3
- **Etap kształcenia IV zakres podstawowy**
Cele kształcenia: II, III
Treści nauczania: 3.1),2),3), 7.5)
- **5. CELE OPERACYJNE LEKCJI**
Uczeń:
– definiuje pojęcie propagandy,
– zna i rozpoznaje techniki propagandy wizualnej i pisanej w źródłach historycznych,
– potrafi zająć postawę krytyczną wobec treści propagandowych,
– wskazuje przykłady propagandy antysemitki w III Rzeszy,
– wskazuje skutki polityczne i społeczne propagandy stosowanej przez władze państwowe,
– analizuje wpływ reżimu totalitarnego na losy ludności cywilnej,
– wykorzystuje materiały źródłowe do tworzenia narracji historycznej,
– wykorzystuje nabytą wiedzę do tworzenia nowej informacji
– analizuje teksty źródłowe i zdjęcia, wskazując związki przyczynowo-skutkowe

→ **6. METODY I FORMY PRACY:**

- burza mózgów,
- technika sms,
- dyskusja,
- praca w grupach,
- analiza tekstów źródłowych,
- analiza źródeł ilustracyjnych.

→ **7. STRUKTURA LEKCJI:**

Część organizacyjna lekcji – 5 minut – przedstawienie założeń merytorycznych zajęć – przekazanie materiałów pomocniczych.

Nauczyciel wyjaśnia, że w trakcie warsztatów uczniowie zajmą się problemem propagandy stosowanej przez władze państwowe III Rzeszy, jej wpływu na państwo i społeczeństwo oraz jej tragicznych skutków w postaci ludobójstwa.

○ **CZĘŚĆ I – wstęp – 20 minut**

Praca w 5 grupach

Nauczyciel na wstępie zwiedzania prosi uczniów o wybranie plakatu propagandowego z części ekspozycji poświęconej propagandzie (1 plakat na grupę) i wypisanie jego cech charakterystycznych.

Po upływie wyznaczonego czasu (5 minut) zespoły spotykają się w Sali dydaktycznej i omawiają rezultaty swojej pracy. Następnie każdy uczeń zapisuje słowo propaganda na samoprzylepnej karteczce i dopisuje do niego własne skojarzenia wg następującego schematu: do każdej litery hasła dopasowane zostaje słowo rozpoczynające się na tę literę (technika sms). Karteczki zostają zawieszane w widocznym dla wszystkich miejscu.

○ **CZĘŚĆ II – 40 minut**

Praca w 5 grupach

Uczniowie otrzymują fragment tekstu „Antysemityzm nie jest poglądem” (załącznik nr1). Na jego podstawie wymieniają techniki stosowane w przekazie propagandowym i tworzą ich wspólny katalog (10 min.) Następnie przechodzą na wystawę i korzystając również z wiedzy własnej, szukają konkretnych przykładów z historii propagandy III Rzeszy ilustrujących wymienione przez grupy techniki oraz odpowiadają na polecenia:

A. Wymień narzędzia propagandy stosowane w nazistowskich Niemczech.

B. W jaki sposób propagandowo uzasadniono wybuch wojny?

Po upływie wyznaczonego czasu (15 min.) zespoły relacjonują efekty swojej pracy w sali dydaktycznej.

○ **CZĘŚĆ III – 25 minut**
Praca w 5 grupach

Ta część scenariusza dotyczy stosunku społeczeństwa III Rzeszy do władz nazistowskich i ich rasistowskiej polityki wobec ludności żydowskiej. Jej celem jest zrozumienie przez uczniów zgubnego wpływu propagandy na postępowanie ludzi i zanik norm moralnych w społecznościach zarówno w przeszłości jak i we współczesnym świecie.

Na podstawie materiału źródłowego dostępnego na wystawie i w oparciu o wiedzę własną grupy szukają wyjaśnienia podanych poniżej problemów.

Każdy zespół otrzymuje jedno zadanie i po upływie wyznaczonego czasu (10 min.) wraca do sali dydaktycznej i prezentuje efekty swojej pracy.

- **Grupa 1** Dlaczego społeczeństwo niemieckie było podatne na propagandę niemiecką?
- **Grupa 2** Jakie mogły być motywy poparcia dla polityki rasistowskiej III Rzeszy w XX-leciu międzywojennym i w czasie II wojny światowej.
- **Grupa 3** Wyjaśnij sens słów Adolfa Hitlera „propaganda jest w rękach eksperta naprawdę straszliwą bronią”.
- **Grupa 4** Wyjaśnij, dlaczego niezależnie od czasów, propaganda w rękach władzy jest niebezpiecznym narzędziem?
- **Grupa 5** Wyjaśnij, jak można się dzisiaj chronić przed propagandą.

PROPONOWANE ZADANIE DOMOWE

Uzasadnij tezę:

Propaganda III Rzeszy jest przykładem stosowania przez nazistowskie władze mowy nienawiści.